

**TAHAP PENGLIBATAN PELAJAR DI SEKOLAH MENENGAH
DALAM AKTIVITI KOKURIKULUM DAN HUBUNGANNYA
DENGAN PEMBENTUKAN DAYA KEPIMPINAN**

WONG HUEY LING

**Laporan Projek ini dikemukakan sebagai memenuhi sebahagian daripada
syarat penganugerahan ijazah Sarjana Pendidikan
(Pengurusan dan Pentadbiran)**

**Fakulti Pendidikan
Universiti Teknologi Malaysia**

NOVEMBER 2007

Untuk semua yang dikasihi:
suami dan anak
yang menjadi sumber utama kegembiraan dan kebahagiaan
dalam perjalanan hidup
serta
ibu bapa, ibu dan bapa mertua
yang diingat selalu.

Terima kasih yang tiada penghujungnya
di atas sokongan dan pengertian kalian.

Semoga kejayaan sentiasa akan menjadi milik kita bersama.

PENGHARGAAN

Saya ingin merakamkan penghargaan yang tulus ikhlas khas kepada Prof. Madya Dr. Mohamed Najib Abdul Ghafar selaku penyelia kajian di atas bimbingan, nasihat, tunjuk ajar dan dorongan sehingga kajian ini dapat disiapkan.

Penghargaan juga ditujukan kepada semua pensyarah Universiti Teknologi Malaysia, teristimewa untuk Prof. Dr. Abu Bakar Hj. Hashim, Dr. Hamdan Said, Prof. Madya Dr. Hussein Mahmood, Prof. Madya Hazil Abd. Hamid, En. Hassan Hushin, Prof. Madya Syed Mohamed Shafeq Syed Mansor, Dr. Norhani Bakri, Prof. Madya Dr. Hj. Abdul Hafidz Hj. Omar, Prof. Madya Dr. Hj. Shaharom Noordin, Dr. Hj. Mohd. Anuar Abdul Rahman, dan Dr. Yusof Boon yang telah mencurahkan ilmu tanpa mengira penat lelah. Saya juga ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan kepada Dr. M. Al-Muzammil Mohd. Yassin, selaku penyelaras program atas segala bantuan dan sokongan yang diberikan sepanjang program pengajian dijalankan.

Penghargaan dan terima kasih juga diucapkan kepada semua pengetua, guru-guru dan pelajar-pelajar sekolah menengah yang terlibat atas sokongan dan kerjasama sehingga kajian ini berjaya disiapkan.

Akhirnya, saya mengucapkan ribuan terima kasih kepada rakan-rakan seperjuangan yang sama-sama mengikuti kursus Sarjana Pendidikan (Pengurusan dan Pentadbiran) Universiti Teknologi Malaysia di atas segala bantuan, dorongan, humor dan cerita yang telah menjadi rangsangan kepada saya sepanjang tempoh program pengajian ini.

ABSTRAK

Kajian ini dijalankan bagi meninjau tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dan hubungannya dengan pembentukan daya kepimpinan di enam buah sekolah menengah daerah Batu Pahat. Objektif kajian adalah untuk mengenalpasti tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum yang merangkumi tiga bidang iaitu sukan dan permainan, persatuan dan kelab, dan badan beruniform dengan pembentukan lima dimensi daya kepimpinan iaitu yakin diri, tanggungjawab menjalankan tugas, keupayaan membuat keputusan, kebolehan menyelesaikan masalah dan kepuasan menjalankan tugas. Alat kajian yang digunakan ialah satu set soal selidik berstruktur dan sampel kajian terdiri daripada 300 pelajar tingkatan empat. Analisis Pekali Korelasi Pearson (r) digunakan untuk menguji hipotesis. Keputusan analisis korelasi menunjukkan tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum mempunyai hubungan yang signifikan dengan pembentukan daya kepimpinan. Pada bahagian akhir, dicatatkan cadangan-cadangan sebagai bahan rujukan kepada pihak Kementerian Pelajaran Malaysia, pengurus sekolah, guru penasihat kokurikulum, dan guru kaunseling bagi meningkatkan kualiti pengurusan kokurikulum di sekolah. Pengurusan kokurikulum yang efektif akan menarik pelajar melibatkan diri dengan aktif dan seterusnya membantu kepada pembentukan daya kepimpinan di kalangan pelajar yang juga merupakan pemimpin akan datang masyarakat.

ABSTRACT

The primary intent of this study is to investigate the relationship between the involvement level of students in co-curricular activities and the formation of leadership ability in six secondary schools in Batu Pahat district. The study focus on relationship between student involvement in three formally structured co-curricular fields, sports and games, society and club, and uniform unit with the formation of five dimensions of leadership abilities including self-confidence, responsibility of doing duties, decision making capability, problem solving capability, dan satisfaction in doing duties. The study used a structured questionnaire as the research instrument and the population group consisted of 300 form four students. Pearson Correlation Coefficient (r) analysis is used to test the hypotheses. The result of the correlation analysis revealed that the student involvement level in co-curricular activities and the formation of leadership abilities had a significant relationship. At the last section, were recorded the suggestions which would act as references to the Ministry of Education, school administrators and advisers of co-curricular management in secondary schools. The effective co-curricular management will attract students' interest to participate actively and hence assist to the formation of leadership ability among the students and future leaders of society.

KANDUNGAN

BAB	PERKARA	MUKA SURAT
	HALAMAN JUDUL	i
	HALAMAN PENGAKUAN	ii
	HALAMAN DEDIKASI	iii
	HALAMAN PENGHARGAAN	iv
	ABSTRAK	v
	ABSTRACT	vi
	KANDUNGAN	vii
	SENARAI JADUAL	xi
	SENARAI RAJAH	xii
	SENARAI LAMPIRAN	xiii

BAB I	PENDAHULUAN	
1.1	Pengenalan	1
1.2	Latar Belakang Masalah	2
1.3	Pernyataan Masalah	5
1.4	Objektif Kajian	5
1.5	Hipotesis Kajian	6
1.6	Kepentingan Kajian	7
1.7	Skop Dan Batasan Kajian	8
1.8	Definisi Istilah Kajian	10
	1.8.1 Tahap Penglibatan	10
	1.8.2 Aktiviti Kokurikulum	11
	1.8.3 Daya Kepimpinan	12
1.9	Kerangka Konsep	17

BAB II   SOROTAN PENULISAN

2.1	Pengenalan	19
2.2	Latar Belakang Pendidikan Kokurikulum	19
2.2.1	Konsep Aktiviti Kokurikulum	20
2.2.2	Matlamat Aktiviti Kokurikulum	21
2.2.3	Objektif Aktiviti Kokurikulum	22
2.2.4	Kepentingan Aktiviti Kokurikulum	23
2.2.5	Strategi dan Pelaksanaan Aktiviti Kokurikulum	24
2.3	Kepimpinan	25
2.3.1	Konsep Kepimpinan	25
2.3.2	Kepimpinan Pelajar	28
2.4	Kajian-Kajian Bahan Berkaitan	30
2.4.1	Kajian-Kajian Bahan Berkaitan Luar Negara	30
2.4.2	Kajian-Kajian Bahan Berkaitan Dalam Negara	33

BAB III   METODOLOGI KAJIAN

3.1	Pengenalan	38
3.2	Rekabentuk Kajian	38
3.3	Populasi Dan Sampel Kajian	41
3.4	Instrumen Kajian	42
3.5	Kajian Rintis	43
3.6	Analisis Data	44
3.7	Takwim Kajian	46

BAB IV   ANALISIS DATA

4.1	Pengenalan	47
4.2	Latar Belakang Responden	47
4.3	Analisis Inferensi Kolerasi	49
4.3.1	Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Yakin Diri	49
4.3.2	Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Tanggungjawab Menjalankan Tugas	50
4.3.3	Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Keupayaan Membuat Keputusan	51
4.3.4	Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Kebolehan Menyelesaikan Masalah	53
4.3.5	Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Kepuasan Menjalankan tugas	54
4.3.6	Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan	55

BAB V   PERBINCANGAN, RUMUSAN DAN CADANGAN

5.1	Pengenalan	57
5.2	Perbincangan Dapatan Kajian	57
5.2.1	Ciri Demografi Responden	58
5.2.2	Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Yakin Diri	58
5.2.3	Hubungan Tahap Penglibatan Dengan	

	Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Tanggungjawab Menjalankan Tugas	59
5.2.4	Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Keupayaan Membuat Keputusan	61
5.2.5	Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Kebolehan Menyelesaikan masalah	62
5.2.6	Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Kepuasan Menjalankan tugas	63
5.2.7	Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan	64
5.3	Rumusan Dapatan Kajian	66
5.4	Cadangan Tindakan	66
5.5	Cadangan Untuk Kajian Lanjutan	68
5.6	Kesimpulan	69
	RUJUKAN	71
	LAMPIRAN	77

SENARAI JADUAL

NO. JADUAL	TAJUK	MUKA SURAT
3.1	Item-Item Tahap Penglibatan Pelajar Dalam Kokurikulum	43
3.2	Item-Item Daya Kepimpinan	43
3.3	Kaedah Penganalisan Data	45
3.4	Anggaran Kekuatan Perhubungan Antara Dua Pembolehubah	45
3.5	Takwim Kajian	46
4.1	Taburan Bilangan Dan Peratusan Responden Mengikut Jantina	48
4.2	Taburan Bilangan Dan Peratusan Responden Mengikut Umur	48
4.3	Taburan Bilangan Dan Peratusan Responden Mengikut Kaum	48
4.4	Taburan Bilangan Dan Peratusan Responden Mengikut Sekolah	49
4.5	Analisis Korelasi Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Yakin Diri	50
4.6	Analisis Korelasi Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Tanggungjawab Menjalankan Tugas	51
4.7	Analisis Korelasi Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Keupayaan Membuat Keputusan	52
4.8	Analisis Korelasi Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Kebolehan Menyelesaikan Masalah	53
4.9	Analisis Korelasi Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan Dimensi Kepuasan Menjalankan Tugas	54
4.10	Analisis Korelasi Hubungan Tahap Penglibatan Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan	55

SENARAI RAJAH

NO. RAJAH	TAJUK	MUKA SURAT
1.1	Hubungan Yang Wujud Antara Pembolehubah Bebas Dan Pembolehubah Bersandar	17
2.1	Hubungan Di Antara Kurikulum Dan Kokurikulum	21
3.1	Reka Bentuk Kajian	39

SENARAI LAMPIRAN

LAMPIRAN	TAJUK	MUKA SURAT
A	Borang Soal Selidik	77
B	Surat Kebenaran Untuk Menjalankan Kajian	87
C	Senarai Sekolah-Sekolah Terlibat Dalam Kajian	90

BAB I

PENDAHULUAN

1.1 Pengenalan

Kepimpinan dapat dijelaskan sebagai satu proses mempengaruhi ke atas kumpulan dalam situasi dan masa yang khusus yang dapat merangsang ahli-ahli untuk berusaha secara rela hati bagi mencapai matlamat bersama. Kepimpinan yang cekap dan berkesan boleh menentukan maju mundurnya sesebuah organisasi (Gribben, 1972).

Pemimpin adalah individu yang berwibawa, berketerampilan, berdaya tahan dan berkarisma. Proses membentuk dan melahirkan pemimpin yang terbaik memerlukan masa yang panjang. Pemimpin yang hebat sekarang ini tidak dilahirkan sebagai pemimpin secara semulajadi, sebaliknya dibentuk melalui proses pembentukan daya kepemimpinan yang berterusan sejak zaman persekolahan (Azizah, 1991).

Di sekolah pelajar berpeluang menyertai aktiviti kokurikulum. Di sinilah daya kepemimpinan semakin berkembang dan memerlukan pembinaan yang lebih teratur. Ketika orang lain baru hendak mengilap daya kepemimpinan, bekas pemimpin pelajar telah memacu jauh ke hadapan dalam langkahnya tersendiri. Mereka dapat menggunakan pengalaman menjadi pemimpin ketika alam persekolahan untuk terus berjaya dalam bidang yang diceburi.

1.2 Latar Belakang Masalah

Pendidikan adalah salah satu daripada sektor yang dipertanggungjawabkan untuk menyediakan generasi masa depan. Oleh itu kualiti kehidupan rakyat dalam sesebuah negara dapat diukur melalui tahap pendidikan rakyatnya. Sistem persekolahan di Malaysia dipengaruhi oleh Akta Pelajaran 1961. Kegiatan pendidikan di sekolah terbahagi kepada dua bahagian utama iaitu kurikulum dan kokurikulum (Laporan Razak, 1956).

Falsafah Pendidikan Kebangsaan telah megalurkan keseimbangan perkembangan pelajar dari segi intelek, rohani, emosi, dan jasmani semasa berada di peringkat alam persekolahan. Melalui Falsafah Pendidikan Kebangsaan, kurikulum sekolah digubal bagi memenuhi keperluan mental, fizikal dan sosial pelajar dengan penekanan kepada aspek pengajaran dan pembelajaran formal yang melibatkan sukatan dan kandungan mata pelajaran, aktiviti kokurikulum sebagai lanjutan dari yang di atas, seperti penglibatan pelajar dalam persatuan-persatuan dan kelab mata pelajaran, sukan dan permainan dan badan-badan beruniform. Segala aktiviti yang disediakan dalam sistem pendidikan bertujuan menggalakkan perkembangan jasmani, emosi, rohani dan intelek pelajar selain dari menggalakkan pembentukan daya kepimpinan dan sahsiah kepimpinan yang boleh membina keperibadian pelajar.

Mohd. Najib (2007) menyatakan pendidikan seimbang seharusnya menekankan kepada kedua-dua aspek akademik dan aktiviti kokurikulum. Penekanan yang seimbang ini akan dapat mewujudkan satu bangsa Malaysia yang harmonis dan seimbang. Umum menerima hakikat bahawa generasi hari ini merupakan pemimpin masa depan. Apa yang menarik untuk kita ketahui daripada kenyataan ini ialah sejauh manakah generasi muda hari ini sedar akan hakikat bahawa mereka kelak akan menjadi pemimpin dan perlu meneruskan kesinambungan tanggungjawab kepimpinan kepada masyarakat?

Ramai pelajar berpendapat aktiviti kokurikulum hanyalah merupakan satu aktiviti bebas atau aktiviti sampingan tanpa memperlihatkan matlamat dan objektif yang nyata (Faridah, 1988). Tumpuan serta keutamaan hanya diberikan kepada

pemburuan keputusan akademik cemerlang sahaja. Ada juga pelajar berpendapat pelajar yang aktif dalam kokurikulum akan menjejaskan kecemerlangan prestasi akademik. Walau bagaimanapun kenyataan ini telah disangkal oleh Lim (1988) dalam kajiannya yang menyatakan tidak ada hubungan yang signifikan dalam pencapaian akademik bagi pelajar yang aktif dan kurang aktif dalam aktiviti kokurikulum.

Pengkaji berpendapat, walaupun ramai pelajar mengakui akan kepentingan aktiviti kokurikulum dalam pembangunan modal insan yang mempunyai kemahiran dan menghayati nilai-nilai murni seterusnya memupuk semangat menguasai kemahiran dan kompetensi, namun sebenarnya mereka kekurangan penjelasan dan penegasan yang sewajarnya dalam mengimbangi antara kepentingan akademik dengan aktiviti kokurikulum.

Hasrat untuk mewujudkan satu generasi muda yang mempunyai daya kepimpinan yang unggul bagi mewarnai kepimpinan bangsa dan negara pada masa akan datang tidak akan tercapai (Hamzah Rahman, 1996) sekiranya penekanan yang lebih hanya diberikan kepada bidang akademik. Oleh itu pelajar-pelajar seharusnya diberikan pendidikan yang mengintegrasikan kecemerlangan kedua-dua aspek kurikulum dan kokurikulum supaya lebih ramai tenaga profesional dan separuh profesional dapat dilahirkan bagi memastikan kesinambungan kemajuan dan kemakmuran negara.

Menurut Azizah (1991), kokurikulum memberi ruang kepada pelajar untuk mengembangkan minat, bakat dan daya kreativiti, di samping dapat menyemai, memupuk dan menanam semangat kerjasama, bertolak ansur dan perasaan kekitaan di kalangan pelajar. Ia juga bertujuan melatih pelajar supaya bersikap berdisiplin, berdikari, dan berkemahiran dalam sesuatu bidang yang mereka ceburi (Laporan Jawatankuasa Kabinet Mengkaji Pelaksanaan Dasar Pelajaran, 1979).

Asiah (1985) mendapati ada pihak menyuarakan kebimbangan mereka tentang keadaan sebenar yang berlaku di sekolah dan berpendapat fenomena penglibatan yang tidak seimbang dalam aktiviti kokurikulum di kalangan pelajar

berlaku kerana kegagalan pihak pengurusan sekolah melibatkan pelajar secara menyeluruh dalam aktiviti kokurikulum. Ini secara langsung telah menjejaskan peluang pelajar memupuk sifat kepimpinan dan membentuk daya kepimpinan di kalangan pelajar.

Menurut Mohd. Nordin (1986), daya kepimpinan yang tumbuh dalam diri pelajar-pelajar akan mempengaruhi tahap inisiatif pembelajaran pelajar. Rasa tanggungjawab menjalankan tugas, rasa hormat menghormati antara warga sekolah dipengaruhi oleh kesedaran yang ada pada pelajar sendiri. Dengan melibatkan diri dalam aktiviti kokurikulum, sikap-sikap ini akan dapat disemai, disubur dan akhirnya dibentuk.

Berdasarkan kepentingan di atas, ternyata kokurikulum mempunyai peranan dan pengaruh secara langsung atau tidak langsung di dalam pembentukan diri dan personaliti pelajar. Omardin (1996) menyatakan bahawa aktiviti kokurikulum yang diadakan di sekolah-sekolah bertujuan melahirkan pemimpin di kalangan masyarakat pelajar untuk menjadi pengganti kepimpinan pada masa depan. Kokurikulum juga dilihat sebagai satu konsepsi, orientasi dan bayangan yang hendak dicapai melalui program pendidikan. Kokurikulum yang dirancang bukan sahaja dapat melahirkan pelajar yang berilmu malah memiliki sifat-sifat kepimpinan yang terserlah. Semua ini menunjukkan bahawa aktiviti kokurikulum diharapkan akan dapat membentuk personaliti pemimpin pada diri pelajar. Ini selaras dengan dasar Kementerian Pelajaran Malaysia dalam Rancangan Malaysia Ke-9 yang mensasarkan beberapa objektif yang boleh dicapai berhubungan dengan pembentukan daya kepimpinan di kalangan pelajar melalui aktiviti kokurikulum yang memberi peluang kepada pelajar melibatkan diri dengan aktif, meningkatkan disiplin pelajar melalui penyemaian dan pemupukan nilai dengan sikap positif dan memupuk daya kepimpinan di kalangan mereka. Secara umumnya kita menyedari bahawa daya kepimpinan dalam diri seseorang tidak wujud secara semulajadi. Menyedari realiti ini pihak berwajib telah berusaha untuk menyemai dan menyuburkan pembentukan daya tersebut dalam aktiviti kokurikulum.

1.3 Pernyataan Masalah

Usaha membentuk daya kepimpinan pelajar telah dilakukan melalui aktiviti kokurikulum. Malangnya terdapat pelajar yang terpengaruh dengan pendapat yang menyatakan bahawa penyertaan dalam aktiviti kokurikulum tidak mendatangkan faedah yang banyak dan hanya membazirkan masa. Justeru itu, tidak hairanlah sekiranya hanya sebilangan kecil sahaja pelajar yang bergiat aktif dalam aktiviti kokurikulum berbanding dengan bilangan sebenar pelajar di sekolah (Mashitah, 1994). Penglibatan yang tidak seimbang di kalangan pelajar telah menghasilkan kumpulan pelajar yang berkeyakinan tinggi, berani berucap dan berhujah di khalayak ramai, bertanggungjawab, boleh membuat keputusan, boleh menyelesaikan masalah dan sebagainya. Sementara itu terdapat sebilangan pelajar yang tidak mempunyai ciri-ciri kepimpinan tersebut. Pengkaji berkeyakinan bahawa penglibatan dalam aktiviti kokurikulum berupaya membentuk daya kepimpinan pelajar. Oleh yang demikian, maka lahirlah gerakan untuk membuktikan terdapat hubungan antara penglibatan dalam aktiviti kokurikulum dengan pembentukan daya kepimpinan yang efektif terhadap pelajar-pelajar sekolah menengah.

1.4 Objektif Kajian

Objektif kajian ini adalah untuk melihat pembentukan daya kepimpinan pelajar dan hubungannya dengan tahap penglibatan dalam aktiviti kokurikulum di sekolah-sekolah yang menjadi tempat kajian. Pengkaji ingin melihat bagaimana sumbangan yang dapat dihasilkan melalui penglibatan dalam aktiviti kokurikulum, iaitu sukan dan permainan, persatuan dan kelab, dan badan beruniform membantu pembentukan daya kepimpinan pelajar. Secara terperinci objektif kajian ialah:

- i. Mengenalpasti tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dan hubungannya dengan pembentukan daya kepimpinan dimensi yakin diri.

- ii. Mengenalpasti tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dan hubungannya dengan pembentukan daya kepimpinan dimensi tanggungjawab menjalankan tugas.
- iii. Mengenalpasti tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dan hubungannya dengan pembentukan daya kepimpinan dimensi keupayaan membuat keputusan.
- iv. Mengeanlpasti tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dan hubungannya dengan pembentukan daya kepimpinan dimensi kebolehan menyelesaikan masalah.
- v. Mengenalpasti tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dan hubungannya dengan pembentukan daya kepimpinan dimensi kepuasan menjalankan tugas.
- vi. Mengenalpasti tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dan hubungannya dengan pembentukan daya kepimpinan.

1.5 Hipotesis Kajian

Kajian ini akan menguji beberapa hipotesis bagi melihat hubungan antara pembolehubah dengan menggunakan pernyataan hipotesis berikut:

Ho 1 : Tidak terdapat hubungan yang signifikan antara tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dengan pembentukan daya kepimpinan dimensi yakin diri.

Ho 2 : Tidak terdapat hubungan yang signifikan antara tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dengan pembentukan daya kepimpinan dimensi tanggungjawab menjalankan tugas.

Ho 3 : Tidak terdapat hubungan yang signifikan antara tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dengan pembentukan daya kepimpinan dimensi keupayaan membuat keputusan.

Ho 4 : Tidak terdapat hubungan yang signifikan antara tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dengan pembentukan daya kepimpinan dimensi kebolehan menyelesaikan masalah.

Ho 5 : Tidak terdapat hubungan yang signifikan antara tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dengan pembentukan daya kepimpinan dimensi kepuasan menjalankan tugas.

Ho 6: Tidak terdapat hubungan yang signifikan antara tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dengan pembentukan daya kepimpinan.

1.6 Kepentingan Kajian

Matlamat pendidikan menyeluruh tidak dapat dicapai jika pengurus-pengurus sekolah tidak memberi keutamaan yang sewajarnya bagi mengimbangkan antara kepentingan aktiviti kokurikulum dengan akademik dan kurang pula menekankan tentang penglibatan menyeluruh pelajar-pelajar dalam aktiviti kokurikulum. Pelajar-pelajar di sekolah perlu diberi ruang untuk mengembangkan potensi mereka secara menyeluruh dan bersepadu agar mereka menjadi insan yang seimbang dari segi intelek, rohani, emosi dan jasmani. Selain itu aktiviti kokurikulum juga mempunyai peranan dalam pembentukan personaliti pemimpin pada diri pelajar. Dapatan ini disokong oleh Omardin (1996) yang menegaskan aktiviti kokurikulum yang diadakan bertujuan melahirkan pemimpin di kalangan pelajar. Berdasarkan kepada permasalahan-permasalahan yang dinyatakan terdahulu dan kepentingan yang dinyatakan di atas maka kajian tentang tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dan pembentukan daya kepimpinan didapati amat penting berdasarkan rasional berikut:

- i. Maklumat mengenai pembentukan daya kepimpinan amat penting untuk memberi kesedaran kepada pelajar-pelajar tentang kepentingan melibatkan diri dalam aktiviti kokurikulum untuk menyeimbangkan antara perkembangan mental dengan perkembangan intelek, rohani, emosi, dan jasmani.
- ii. Kajian ini dapat memberi maklumat kepada pihak pengurusan sekolah untuk memberi keutamaan yang sewajarnya dalam aktiviti kokurikulum.
- iii. Dapatan kajian ini dapat dijadikan panduan kepada guru-guru penasihat kokurikulum untuk merancang atau melaksanakan aktiviti kokurikulum berdasarkan kepada objektif dan matlamat yang telah ditetapkan oleh Kementerian Pelajaran Malaysia.
- iv. Hasil kajian dapat memberi input kepada pihak Kementerian Pelajaran Malaysia untuk menetapkan dasar menggalakkan penglibatan pelajar yang menyeluruh dalam aktiviti kokurikulum.
- v. Kajian ini juga diharapkan dapat memberi sumbangan kepada penyelidikan mengenai penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dan hubungannya dengan pembentukan daya kepimpinan. Diharapkan ia akan menjadi salah satu bahan rujukan untuk penyelidik lain yang berminat untuk membuat kajian lanjutan.

1.7 Skop Dan Batasan Kajian

Kajian ini bertujuan untuk mengenalpasti tahap penglibatan dalam aktiviti kokurikulum dan hubungannya dengan pembentukan daya kepimpinan. Lima faktor tahap penglibatan telah dikaji. Faktor-faktor tersebut adalah jumlah masa melibatkan diri, jumlah aktiviti yang disertai, jumlah jawatan yang dipegang, kekerapan menjalankan tugas, dan penilaian aktiviti kokurikulum. Untuk melihat pembentukan

daya kepimpinan di kalangan pelajar, kajian ini memfokus kepada lima dimensi daya kepimpinan iaitu dimensi yakin diri, dimensi tanggungjawab menjalankan tugas, dimensi keupayaan membuat keputusan, dimensi kebolehan menyelesaikan masalah, dan dimensi kepuasan menjalankan tugas.

Dimensi yakin diri merangkumi aspek berfikiran positif, keseimbangan emosi dan rohani, iaitu berani memberi ucapan di khalayak ramai, melibatkan diri secara aktif dalam sesuatu perbincangan. Dimensi tanggungjawab menjalankan tugas melihat kerelaan pelajar menjalankan tugas dan menjalankan tugas dengan bertanggungjawab. Bagi dimensi keupayaan membuat keputusan, aspek berani, bersedia untuk membuat keputusan, memberi nasihat dan peringatan dan bertanggungjawab terhadap keputusan yang telah dibuat dinilai. Dalam dimensi kebolehan menyelesaikan masalah, pelajar dinilai dari segi berfikir secara kritikal, logik, kreatif iaitu boleh mengambil tindakan yang wajar mengikut situasi. Sementara bagi dimensi kepuasan menjalankan tugas, aspek-aspek yang dinilai termasuklah gembira dengan kejayaan yang cemerlang, merasa amat beruntung dengan pelbagai kebaikan yang diperolehi, dan berpuas hati dengan sumbangan yang telah diberikan dalam aktiviti kokurikulum.

Dalam kajian ini, pengkaji telah menggunakan instrumen yang diubahsuai daripada instrumen yang telah digunakan oleh Mashitah (1994) untuk memperjelaskan hasil kajian.

Populasi kajian hanya melibatkan pelajar-pelajar tingkatan empat di sekolah menengah di daerah Batu Pahat. Kajian ini juga terbatas kepada 300 orang responden sahaja. Tiga buah sekolah luar bandar dan tiga buah sekolah bandar di daerah Batu Pahat, Johor dipilih untuk kajian dianggap mempunyai sistem dan struktur yang sama.

Kesemua 300 orang responden dipilih secara rawak tidak kira jantina, agama, latar belakang atau kaum. Responden-responden ini juga berbeza dari segi pencapaian akademik dan mereka dianggap terlibat dalam aktiviti kokurikulum. Oleh itu hasil kajian tidak dapat menggambarkan secara menyeluruh tahap

penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dan hubungannya dengan pembentukan daya kepimpinan di sekolah-sekolah lain di daerah ini.

1.8 Definisi Istilah Kajian

1.8.1 Tahap Penglibatan

Astin (1984) mengukur tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum ialah sejauh mana interaksi fizikal dan psikologi dalam mendapatkan pengalaman kokurikulum. Dia mengakui terdapat empat unsur penting iaitu:

- i. Penglibatan dirujuk kepada penglibatan tenaga fizikal dan psikologi dalam pelbagai aktiviti yang benar-benar boleh dirumuskan.
- ii. Tanpa mengira objeknya, penglibatan berlaku berterusan. Tahap penglibatan pelajar adalah berbeza untuk setiap individu walaupun dalam aktiviti yang sama.
- iii. Tahap penglibatan mempunyai ciri kuantitatif dan kualitatif. Sejauh mana penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum boleh diukur secara kuantitatif dan kualitatif.
- iv. Banyaknya pembelajaran pelajar dan perkembangan sendiri berkaitan dengan mana-mana program kokurikulum sama ada ia sesuai dengan kuantiti dan kualiti penglibatan pelajar.

Dalam kajian ini, tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum dilihat dengan menilai jumlah masa melibatkan diri, jumlah aktiviti yang disertai, jumlah jawatan yang dipegang, kekerapan menjalankan tugas dan penilaian aktiviti kokurikulum. Mashitah (1994) dalam kajiannya telah menetapkan kriteria pelajar aktif sebagai pelajar yang menjadi ahli biasa atau memegang tidak lebih daripada dua jawatan sepanjang penglibatan mereka dalam aktiviti kokurikulum dari tingkatan

dua hingga kini sama ada dalam aktiviti sukan dan permainan, persatuan dan kelab, dan badan beruniform. Kriteria yang ditetapkan sebagai pelajar sangat aktif pula ialah pelajar yang memegang jawatan penting seperti pengerusi, ketua pasukan, setiausaha, bendahari atau ahli jawatankuasa dalam aktiviti kokurikulum. Pelajar-pelajar ini mungkin memegang lebih daripada empat jawatan penting tidak kira sama ada jawatan dalam mana-mana bidang aktiviti kokurikulum.

1.8.2 Aktiviti Kokurikulum

Aktiviti kokurikulum ertinya apa-apa aktiviti yang dirancang lanjutan daripada proses pengajaran dan pembelajaran dalam bilik darjah yang memberikan murid peluang untuk menambah, mengukuh dan mengamalkan pengetahuan, kemahiran dan nilai yang dipelajari di bilik darjah. Ia dianggap sebagai sebahagian daripada kursus pendidikan murid di sekolah (Warta Kerajaan, 1998). Kokurikulum adalah wadah pembinaan jasmani, emosi dan rohani dengan menawarkan pelbagai pengetahuan, pengalaman, kemahiran dan latihan, berteraskan konsep pendidikan dan pembangunan insan yang mengandungi unsur-unsur intelek, disiplin sendiri, kepimpinan, kreativiti dan inovasi, kesetiaan kepada bangsa dan negara, dan sebagainya akan membantu murid menentukan hala tuju kehidupan masa depannya (Ramlan, 2002).

Collins (1973 dalam Abdullah, 2004) merumuskan bahawa apa jua aktiviti selain kurikulum di sekolah-sekolah dalam konteks pembelajaran murid dianggap sebagai kokurikulum, sama ada ianya bersifat intra-mural atau ekstra-mural dan sama ada ianya di dalam pembelajaran formal atau tidak formal.

Menurut Mohd. Najib (2007), aktiviti kokurikulum dapat membekalkan pengalaman bagi perkembangan mental, bakat, sosial, jasmani, dan rohani pelajar. Penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum adalah penting berdasarkan tanggapan bahawa semua pelajar harus mempunyai keseimbangan mental, bakat, sosial, jasmani, dan rohani.

Aktiviti kurikulum di sekolah kerajaan dan bantuan kerajaan akan mengandungi yang berikut:

- i. penyertaan dalam sukan dan permainan;
- ii. penyertaan dalam persatuan dan kelab;
- iii. penyertaan dalam badan beruniform; dan
- iv. penyertaan dalam aktiviti-aktiviti lain sebagaimana ditentukan oleh Menteri (Peraturan-Peraturan Pendidikan, Kurikulum Kebangsaan, 1997).

Secara amnya aktiviti kokurikulum adalah merujuk kepada aktiviti yang dilakukan di luar waktu pembelajaran formal walaupun hakikatnya guru boleh menjalankan aktiviti ini dalam waktu formal.

1.8.3 Daya Kepimpinan

Daya kepimpinan bermakna kebolehan, keupayaan, kemahiran seseorang yang menjadi penggerak dan tenaga kepadanya untuk meneruskan sesuatu tugas. O'Dannel dan Wairich (1992) menyatakan daya kepimpinan adalah satu keupayaan dan kebolehan seseorang untuk mempengaruhi tingkahlaku individu lain sama ada melalui pemikiran, pelaksanaan atau tindakan. Ia adalah keupayaan sesuatu pengaruh, kaedah atau tanggapan proses dalam mempengaruhi orang ramai supaya mereka boleh berusaha secara sukarela ke arah pencapaian matlamat.

Daya kepimpinan merupakan aspek penting dalam diri seseorang. Setiap insan adalah pemimpin kepada diri sendiri, keluarga, masyarakat dan negara. Daya-daya kepimpinan boleh dibentuk oleh individu sama ada melalui pengalaman atau dipelajari. Daya kepimpinan seseorang individu boleh dijangka dan boleh dianalisis melalui ukuran tertentu. Analisis ini boleh menjadi kayu ukur kepada daya

kepimpinan dan memudahkan seseorang individu membina diri dan memantapkan gaya kepimpinan individu.

Aspek kepimpinan perlu ditekankan dalam bentuk yang khusus agar pembentukan daya kepimpinan pelajar dapat diselenggarakan dengan terancang dan bermatlamat. Sifat-sifat pemimpin yang positif perlu diberikan penjelasan dan perlu dipupuk agar sehati dengan kehendak pelajar itu sendiri. Daya kepimpinan yang merangkumi aspek seperti yakin diri, tanggungjawab menjalankan tugas, keupayaan membuat keputusan, kebolehan menyelesaikan masalah, dan kepuasan menjalankan tugas perlu diberikan kepada pelajar-pelajar melalui aktiviti kokurikulum demi membangunkan potensi pelajar secara menyeluruh.

Daya kepimpinan dalam kajian ini dilihat daripada lima aspek iaitu:

i. Yakin diri

Menurut Kamus Dewan (2005), yakin diri ialah betul-betul percaya tentang kemampuan sendiri. Konsep sendiri merujuk kepada tanggapan seseorang terhadap dirinya sebagai individu asing yang memiliki satu set ciri-ciri yang unik ataupun istimewa. Ia membawa maksud bagaimana seseorang individu itu berpendapat dan menganggap dirinya. Pembinaan konsep sendiri yang positif akan mengarahkan seseorang ke arah yang lebih cerah dan bersikap berkeyakinan diri (Azizi et al, 2005).

Keyakinan diri adalah unsur penting bagi kejayaan dalam kepimpinan (Ainon, 2005). Keyakinan diri datang daripada kejayaan. Dengan cara mencari lebih banyak kejayaan, seseorang pemimpin akan berasa tambah yakin dari waktu ke waktu. Kejayaan penting kerana ia menyebabkan bermulanya lingkaran kejayaan yang seterusnya akan meningkatkan lagi keyakinan diri. Seorang pemimpin yang mempunyai sifat yakin diri tidak akan merasa takut apabila perlu membuat sesuatu tindakan atau keputusan.

Yakin diri dalam kajian ini merujuk kepada berfikiran positif, keseimbangan emosi dan rohani, dan berani dalam sesuatu perbincangan.

ii. Tanggungjawab menjalankan tugas

Menurut Kamus Dewan (2005), tanggungjawab ialah kewajipan yang dipikul oleh seseorang; segala yang wajib ditanggung. Kewajipan biasanya dihasilkan melalui tindakan individu atau kumpulan bersama-sama dengan organisasi dan amalan-amalan masyarakat yang menjelaskan tindakan-tindakan tersebut sebagai kewajipan. Kewajipan merupakan tindakan semulajadi hanya bila seseorang mempunyai perasaan tanggungjawab. Seseorang pemimpin bertanggungjawab menjalankan tugasnya untuk mencapai matlamat organisasinya.

Sifat bertanggungjawab akan sentiasa mendorong seseorang pemimpin mementingkan tugas yang telah diamanahkan kepadanya. Seseorang pemimpin yang bertanggungjawab akan sentiasa berusaha menjalankan tugasnya dengan sempurna walaupun terpaksa mengorbankan kepentingan sendiri.

Tanggungjawab menjalankan tugas dalam kajian ini merujuk kepada menjalankan tugas dengan bertanggungjawab dan rela tanpa mementingkan diri sendiri.

iii. Keupayaan membuat keputusan

Keputusan didefinisikan sebagai tindakan arah tertentu, terpilih dari pelbagai alternatif yang terdapat dan ia menyediakan jalan untuk membentuk tindakan bagi menyelesaikan masalah. Menurut Luthans (1977), membuat keputusan boleh dianggap sebagai satu proses membuat pilihan antara beberapa alternatif. Campbell et al (1983) pula mengatakan membuat keputusan ialah memilih antara

cara-cara bergerak ke arah pencapaian sesuatu matlamat. Sebarang keputusan yang dibuat oleh seseorang pemimpin mempunyai kesan-kesan yang sangat luas dan mendalam ke atas mereka yang berada di bawah kepimpinannya.

Membuat keputusan merupakan segala pemikiran dan tindakan yang membawa kepada satu pemilihan termasuk pemilihan itu sendiri atau pembuatan keputusan dapat ditinjau sebagai satu aktiviti. Membuat keputusan merupakan pendekatan yang sistematik terhadap sesuatu masalah yang dihadapi. Untuk membuat keputusan yang tepat seseorang pemimpin memerlukan banyak maklumat yang relevan dan tepat (Fauzan, 1997).

Abdullah et al (2005) menyatakan salah satu tugas pemimpin yang paling penting ialah membuat keputusan. Pemimpin yang berkebolehan membuat keputusan-keputusan yang baik adalah juga pemimpin yang berkesan.

Keupayaan membuat keputusan dalam kajian ini merujuk kepada berani, bersedia untuk membuat keputusan, memberi nasihat dan peringatan dan bertanggungjawab terhadap keputusan yang telah dibuat.

iv. Kebolehan menyelesaikan masalah

Ab. Aziz (2003) berpendapat masalah adalah cabaran dan peluang bagi mempertingkatkan diri seorang pemimpin. Menyelesaikan masalah melibatkan usaha-usaha yang diambil oleh pemimpin untuk merapatkan jurang perbezaan yang terdapat sama ada antara ahli, kumpulan atau organisasi dan juga masalah yang timbul semasa berhubung dengan organisasi lain.

Kebolehan menyelesaikan masalah adalah daya kepimpinan yang penting dalam menentukan pencapaian matlamat aktiviti atau organisasi. Apabila ditimpa masalah dan kesukaran, seseorang pemimpin akan mengenalpasti masalah dan menyelesaikan masalah secara logik dan kritis. Setiap kali seseorang pemimpin berjaya menyelesaikan masalah, potensi pemimpin akan meningkat. Dalam masa yang sama, pengalaman akan bertambah dan keyakinan diri juga akan meningkat.

Kebolehan menyelesaikan masalah dalam kajian ini merujuk kepada kebolehan berfikir secara kritikal, logik dan kreatif, iaitu boleh mengambil tindakan yang wajar mengikut situasi.

v. Kepuasan menjalankan tugas

Mengikut Schultz & Schultz (1994), kepuasan menjalankan tugas merujuk kepada perasaan dan sikap seseorang sama ada positif atau negatif terhadap kerjayanya. Perasaan dan sikap ini berkait dengan faktor dalaman dan faktor luaran. Faktor dalaman termasuklah umur, kesihatan, pengalaman bekerja, kestabilan emosi, dan status sosial. Sementara faktor luaran termasuklah persekitaran kerja, beban tugas, hubungan dan kerjasama rakan sekerja.

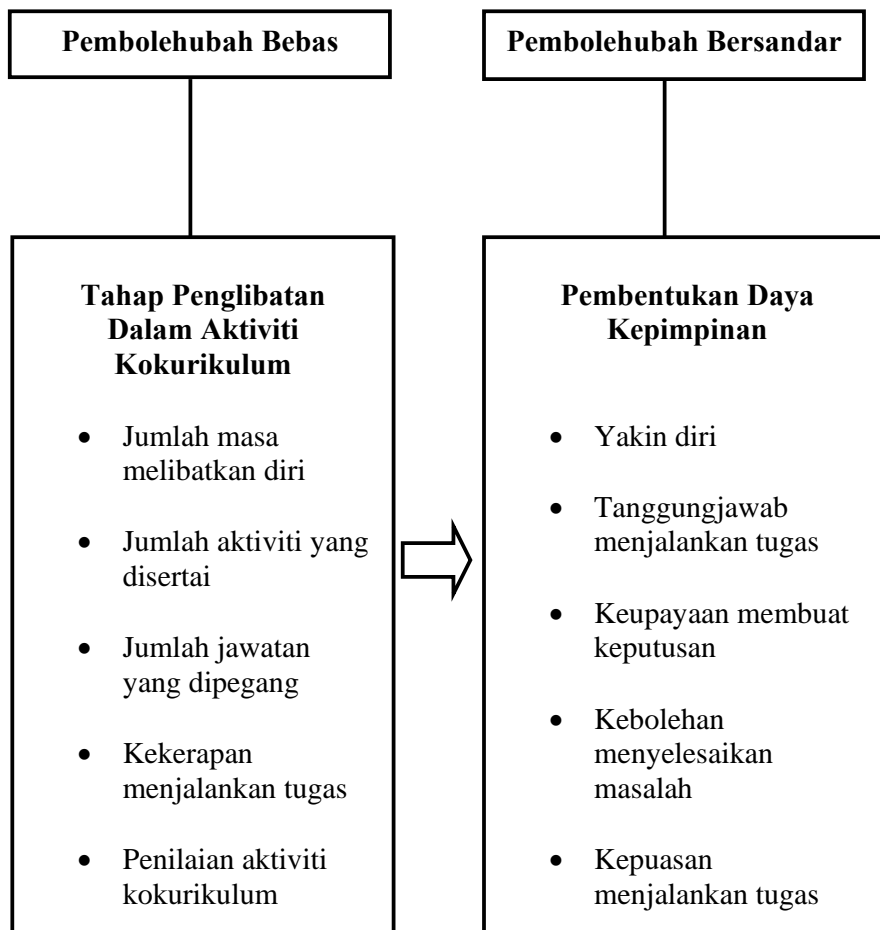
Kepuasan menjalankan tugas akan memberi kesan terhadap prestasi kerja pemimpin yang sudah tentu akan mempengaruhi tahap pencapaian prestasi organisasi secara keseluruhannya. Pemimpin yang mempunyai kepuasan menjalankan tugas akan lebih produktif dan sebaliknya.

Kepuasan menjalankan tugas dalam kajian ini merujuk kepada suatu keselesaan dan kegembiraan dalam menjalankan tugas yang diamanahkan. Keselesaan dan kegembiraan ini lahir seiring dengan kejayaan dan pencapaian matlamat yang positif dan memuaskan, dan sekaligus melahirkan pemimpin yang tekun dan produktif.

1.9 Kerangka Konsep

Kajian ini bertujuan untuk melihat tahap penglibatan pelajar sekolah menengah dalam aktiviti kokurikulum dan hubungannya dengan pembentukan daya kepimpinan. Pengkaji ingin memperjelaskan bagaimana sumbangan yang dapat dihasilkan melalui penglibatan dalam aktiviti kokurikulum, iaitu sukan dan permainan, persatuan dan kelab, dan badan beruniform membantu pembentukan lima dimensi daya kepimpinan di kalangan pelajar sekolah menengah.

Kerangka konsep ini diubahsuaikan berasaskan kepada kajian yang telah dijalankan oleh Mashitah (1994) dan diperjelaskan seperti dalam Rajah 1.1 di bawah:

Rajah 1.1: Hubungan Yang Wujud Antara Pembolehubah Bebas Dan Pembolehubah Bersandar

Pembolehkan bebas iaitu tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum merangkumi aspek dengan menilai jumlah masa melibatkan diri, jumlah aktiviti yang disertai, jumlah jawatan yang dipegang, kekerapan menjalankan tugas dan penilaian aktiviti kokurikulum.

Pembolehkan bersandar merupakan lima dimensi daya kepimpinan iaitu yakin diri, tanggungjawab menjalankan tugas, keupayaan membuat keputusan, kebolehan menyelesaikan masalah dan kepuasan menjalankan tugas.